

Kızıl Kış

İran İslam Cumhuriyeti'nde 2025-26 ayaklanmasının bastırılması: bir belgesel rapor

42,000+

öldürülen protestocular

100,000+

gözüaltına alınanlar

200+

şehir, 31 vilayetin tamamı

8-9 Ocak

en ölümcül geceler

iranholocaust.org adresindeki kamu arşivinden derlenmiştir. Bağımsız dokümantasyon projesi; herhangi bir hükümet, siyasi parti veya muhalefet kuruluşuyla bağlantısı yoktur. CC BY 4.0 altında yayımlanmıştır.

Yönetici özeti

Aralık 2025 sonu ile Şubat 2026 arasında, İran İslam Cumhuriyeti tarihinde en büyük sürekli protesto hareketiyle karşı karşıya kaldı. 31 ilin tamamında 200'den fazla şehirde kaydedilen gösterilerde gerçek mermi kullanıldı, toplu tutuklamalar yapıldı ve Ocak 2026'dan itibaren gözaltına alınan protestocuların infazları hızlandırıldı.

Bu rapor, iranholocaust.org adresindeki arşivde tutulan kamu kayıtlarını bir araya getirmektedir: protestoların kronolojisi, 8 ve 9 Ocak 2026 gecelerindeki olaylar, bağımsız gözlemciler tarafından derlenen kayıp ve gözaltı rakamları, baskıyı uygulayan kurumlar ile yabancı hükümetlerin ve çok taraflı kuruluşların tepkisi. Her bölüm, arşivin madde başına kaynakça içeren ilgili yayımlanmış sayfasından alınmıştır.

Burada belirtilen rakamlar, internet kısıtlamaları, kapalı mahkemeler ve bağımsız araştırmacılara erişim engeli koşulları altında derlenen tahminlerdir. Bunlar, kesin bir toplamdan ziyade belgelenmiş bir minimum olarak okunmalıdır; sınırlamalar bölüm 7'de açıklanmıştır.

Temel bulgular

1. Silahsız göstericilere karşı ölümcül güç, şiddete istisnai bir yanıt olarak değil, rutin bir kalabalık kontrol yöntemi olarak kullanılmıştır.
2. 8 ve 9 Ocak 2026 geceleri, ayaklanmanın kaydedilen en ölümcül aralığını işaret etmektedir; Gilan eyaletindeki Reşt, tek gecede en yüksek can kaybını kaydetmiştir.
3. Kapalı yargılamalar sonucunda, sanığın seçtiği avukat olmadan ve sanıkların zorla alındığını söylediği itiraflara dayanarak yapılan infazlar dönem boyunca devam etmiştir.
4. En ağır operasyonlara paralel olarak iletişim kesintileri uygulanmış, bu durum eş zamanlı belgeleme sürecini engellemiş ve kaydedilen can kaybı rakamlarını düşürmüştür.
5. Uluslararası tepki büyük ölçüde bildirimsel olmuştur. Endişe açıklamaları nadiren yapısal yaptırımlar, ilişkilerin düşürülmesi veya hesap verebilirlik mekanizmalarına sevklerle eşleşmiştir.
6. Delil niteliğindeki temel, devletin tasarımı gereği eksiktir. Bağımsız gözlemciler, aileler ve diaspora ağları, birincil belgeleme kanalları olmaya devam etmektedir.

İçindekiler

1. Arka Plan: ayaklanma nasıl başladı
 2. Protestoların kronolojisi
 3. 8-9 Ocak 2026 geceleri
 4. Kayıplar, gözaltılar ve infazlar
 5. Baskı mekanizması
 6. Uluslararası tepki
 7. Metodoloji ve sınırlamalar
- Tablo: Ölenlerin adları
8. Tavsiyeler
- Ek: kaynaklar ve veri setleri

İçerik notu: bu rapor; cinayetleri, işkenceyi, gözaltında ölümleri, cinsel şiddeti ve küçükler de dahil olmak üzere infazları anlatmaktadır.

BÖLÜM 1

Arka Plan: ayaklanma nasıl başladı

Mevcut ayaklanmanın ardındaki nedenler, önceki protesto dalgalarından farkı ve devletin nasıl karşılık verdiği.

Kısa cevap. İranlılar protesto ediyor çünkü kırk yıllık şikâyetler birleşti: zorunlu başörtüsü ve kadın bedenlerinin denetlenmesi, toplu infazlar, çökmüş bir ekonomi ve su ile elektrik gibi karşılanmayan temel ihtiyaçlar. Mevcut dalga Aralık 2025 sonlarında başladı ve 200'den fazla şehre yayıldı; gerçek mermi, toplu tutuklamalar ve internet kesintileriyle karşılandı.

İnsanlar neyi protesto ediyor?

- **Zorunlu başörtüsü ve kadınların denetlenmesi.** The İrşad Devriyesi, arabalarda ve işyerlerinde kadınların gözetlenmesi ve Mahsa Amini 'nin 2022'deki ölümü, devletin özel hayat üzerindeki kontrolünün simgesi olmaya devam ediyor.
- **İnfazlar.** İran, Çin dışında herhangi bir ülkeden daha fazla insanı idam ediyor; buna özet yargılamaların ardından mahkûm edilen protestocular da dahil. Bkz. infazlar.
- **Ekonomik çöküş.** Para biriminin değer kaybı, enflasyon ve ödenmeyen maaşlar, maaşlı orta sınıfın büyük bir kısmını yoksulluğa itti.
- **Altyapı çöküşü.** Kesintili elektrik, kışın gaz sıkıntısı ve şiddetli su kıtlığı, önceki dalgalarda sessiz kalmış taşra kentlerinde protestoları tetikledi.
- **Değişim için yol yok.** Denetimli seçimler, hapse atılan avukatlar ve kapatılan gazeteler, sokakları tek kalan kanal olarak bırakıyor.

Mevcut protestolar ne zaman başladı?

The Kızıl Kış ayaklanması Aralık 2025 sonunda başladı ve Ocak 2026'da keskin bir şekilde tırmandı. 8 ve 9 Ocak 2026 geceleri, en yüksek tek gecelik ölü sayılarına sahne oldu ve en kötü etkilenen şehir Reşt oldu.

Bu, 2009, 2019 ve 2022'den nasıl farklı?

Dalga	Tetikleyici	Temel talep
2009 Yeşil Hareket	Tartışmalı cumhurbaşkanlığı seçimi	Sistem içinde reform
2019 Aban	Benzin zammı	Ekonomik rahatlama; ardından rejim değişikliği
2022 Kadın, Yaşam, Özgürlük	Mahsa Amini'nin ölümü	Zorunlu başörtüsü ve din adamı yönetiminin sonu
2025–2026 Kızıl Kış	Kümülatif: fiyatlar, elektrik kesintileri, infazlar	İslam Cumhuriyeti'nin sonu

2026 İran ayaklanması — Kızıl Kış: zaman çizelgesi, şehirler, kurbanlar ve İslam Cumhuriyeti'nin baskısı.

Ayaklanma.

Kırk yedi yıl, Refah Okulu'nun çatısından Reşt sokaklarına uzanan on dört perdelik devlet şiddeti.

Kökenler — baskının mimarisi.

Humeyni'nin dönüşünden üç gün sonra, **15 Şubat 1979** gecesi, Şah ordusundan dört general Tahran'daki Refah Okulu'nun çatısında idam edildi. Generaller, "cellat hakim" olarak bilinen **Sadık Halhali** liderliğindeki tek kişilik bir devrim mahkemesinde yargılandı. On ay içinde yeni devlet 500'den fazla

kişiyi idam etmişti. İslam Cumhuriyeti'nin kurumsal yapısı — devrim mahkemeleri, ahlak devriyeleri, Devrim Muhafızları, ölüm komiteleri — o ilk aylarda şekillendi.

Kaynaklar: Boroumand Merkezi, Uluslararası Af Örgütü (1980), Ervand Abrahamian, *Tortured Confessions*.

Terör dönemi.

20 Haziran 1981'deki kitlesel gösterinin bastırılmasının ardından rejim sola, Tudeh Partisi'ne, bağımsız sol gruplara ve **Bahai toplumu**na yöneldi. Uluslararası Af Örgütü, sadece 1981 yılında en az 2.946 idam belgelemiştir; gerçek rakam daha yüksektir. Evin savcısı **Esedullah Laciverdi**, kitlesel işkence ve idamların mimarı oldu. 1982'ye gelindiğinde büyük muhalif örgütlerin çoğu yok edilmiş, liderleri öldürülmüş, üyeleri ise yeralına çekilmeye veya sürgüne zorlanmıştı.

Kaynaklar: Uluslararası Af Örgütü, Boroumand Merkezi, Uluslararası Bahai Toplumu.

Hapishane katliamları.

Humeyni'nin Temmuz 1988 sonlarındaki gizli fetvasının ardından Evin, Gevherdeşt ve ülke genelindeki hapishanelerde kurulan "ölüm komiteleri", çoğu zaten cezasını çekmekte olan siyasi mahkumları birkaç dakika sorguladı. İnançlarından vazgeçmeyenler asıldı. İki ay içinde idam edilenlerin sayısının 4.500 ila 30.000'in üzerinde olduğu tahmin ediliyor. Cesetler, **Haveran** ve başka yerlerdeki işaretli toplu mezarlara gömüldü; ailelerin bugüne dek ölülerinin yasını tutması yasaklanmıştır.

O dönem Humeyni'nin halefi olarak belirlenen Büyük Ayetullah **Hüseyin Ali Muntazeri**, bu katliamlara karşı çıktı: *"İslam Cumhuriyeti'nde tarihin bizi mahkûm edeceği en büyük cinayet, sizin emrinizle işlenmiştir."* Muntazeri, haleflikten azledildi.

Kaynaklar: Af Örgütü: Kanlı Sırlar (2018), İran İnsan Hakları Belgelendirme Merkezi.

Zincirleme cinayetler.

1988 ile 1998 arasında onlarca muhalif, aydın ve yazar İran içinde İstihbarat Bakanlığı ajanları tarafından öldürüldü. **Daryuş Foruher ve Pervane İskenderi** (22 Kasım 1998), **Muhammed Cafer Puyende** ve **Muhammed Muhtari**'nin öldürülmesi, sonunda bir itirafı zorunlu kıldı. Devletin yanıtı, bir bakan yardımcısı olan **Said İmami**'yi "baş fail" olarak göstermek oldu; İmami, 1999'da gözaltında, resmi açıklamaya göre tüy dökücü krem içerek intihar etmesi sonucu öldü.

BÖLÜM 2

Protestoların kronolojisi

Kızıl Kış nasıl başladı: rial çöküşü, çarşı grevi ve Aralık 2025'in ilk elektrik kesintileri.

İslam Cumhuriyeti tarihinin en ölümcül ayına yol açan ayaklanma 8 Ocak'ta başlamadı. Beş hafta önce, bir para birimi çöküşü ve kepenk indiren bir çarşıyla başladı. Bu sayfa Aralık 2025'i kendi koşullarıyla kaydediyor.

Kaç kişi öldürüldü? Tamamını görün İran ölü sayısı takipçisi — dönemlere göre doğrulanmış isimli sayımlar, resmi rakamlar ve aralarındaki fark.

Gün gün

Aralık başı	Rial çöküyor Döviz kuru 120.000 tomandan dolara geriledi. Ekmek, ilaç ve yakıt fiyatları haftalık olarak arttı. Tahran, Kerec ve İsfahan'da günde altı ila sekiz saatlik elektrik kesintileri rutin hale geldi.
Aralık ortası	Çarşı grevleri başlıyor Tahran Büyük Çarşısı'ndaki esnaf, döviz kuru ve ithalat gümrükleme nedeniyle dükkanlarını kapattı. Grevler günler içinde Tebriz, İsfahan ve Meşhed'e yayıldı.
Aralık sonu	Fiyatlardan sisteme Sloganlar hayat pahalılığından devletin kendisine yöneldi. 180'den fazla şehirde protesto bildirildi. Kamyoncular ve petrokimya taşıyon işçileri dönüşümlü iş bırakmalarla katıldı.
28-31 Aralık	İlk ölümler ve ilk elektrik kesintileri Güvenlik güçleri birçok taşra kentinde kalabalıklara ateş açtı. Gece saatlerinde Kürt ve Beluç eyaletlerinde mobil internet yavaşlatıldı — bu, Ocak ayındaki cinayetlerden önce görülen bir örüntüydü.

Aralık ayı neden önemli

Ocak ayı cinayetleri genellikle 8'inde başlamış gibi rapor edilir. Öyle olmadı. Aralık 2025, protestonun karakter değiştirdiği aydı: döviz kuruyla ilgili bir çarşı greviden sisteme karşı ulusal bir harekete ve polis tarafından kontrol altına alınmaktan ilk kez gerçek mermi kullanımına ve bölgesel internet kesintilerine dönüştü. İki Gecenin her unsuru Aralık ayının son haftasında prova edildi.

Aynı zamanda coğrafyayı da açıklıyor. Ayaklanma kuzey Tahran'da başlamadı. Ticari bölgelerde ve eyaletlerde başladı — Reşt, Nişabur, Mervdeşt, Civanrud, Azna, Kirmanşah — muhabir bürosu ve bant genişliği olmayan yerler.

Aralık ayında ne sayıldı

Hiçbir izleme kuruluşu yalnızca Aralık ayına ait bir rakam yayınlamadı. HRANA'nın doğrulanmış Kızıl Kış listesi, 23 Şubat 2026'da 7.007 doğrulanmış ölümle kapatıldı ve dönemin başlangıcı olarak Aralık 2025'in sonunu kabul ediyor. 1 Şubat 2026'da yayınlanan 3.117 kişilik resmi hükümet sayımı da aynı dönemi kapsıyor.

Ocak 2026'da İran'da yaşananlar: Kızıl Kış protestolarının, 8-9 Ocak İki Gece'sinin, Reşt katliamının ve yayımlanan her ölü sayısının tarihli kaydı.

İlgili: İsrail, ABD ve İran — İranlılar saldırıları nasıl gördü: Haziran 2025'teki on iki günlük savaş, 2026'daki Epic Fury Operasyonu, hedef kayıtları ve yine de öldürülen siviller.

Otuz bir günde, fiyatlar ve elektrik kesintileri üzerine başlayan bir protesto hareketi, İslam Cumhuriyeti ile kendi vatandaşları arasında 1979'dan bu yana en ölümcül çatışmaya dönüştü. Bu sayfa, gün gün yaşananları kaydediyor ve yayımlanan her ölü sayısını yan yana koyarak okuyucuların tam olarak nerede farklılıklarını görmesini sağlıyor.

Kaç kişi öldürüldü? Tamamını gör İran ölü sayısı takipçisi — dönemlere göre doğrulanmış isim listeleri, resmî rakamlar ve aralarındaki fark.

Gün gün

31 Aralık 2025 - 3 Ocak 2026	Baskıdan önce Uluslararası Af Örgütü ve Human Rights Watch, 8 eyaletteki 13 şehirde en az 28 protestocu ve seyircinin öldürüldüğünü belgeledi. Ilam eyaletine bağlı Malekshahi'de Reza Azimzadeh, Latif Karimi, Mehdi Emamipour, Fares (Mohsen) Agha Mohammadi ve Mohammad Reza Karami, bir Basij üssünün içinden ateş açan İran Devrim Muhafızları (IRGC) güçleri tarafından vuruldu. Lorestan eyaletine bağlı Azna'da ise Vahab Mousavi, Mostafa Falahi, Shayan Asadollahi, Ahmadreza Amani, Reza Moradi Abdolvand ve Taha Safari - on altı yaşında, cesedi ailesine teslim edilmedi - öldürüldü.
3 Ocak	Tepeden gelen sinyal Ali Hamaney, "ayaklanmacıların haddinin bildirilmesi gerektiğini" alenen söyledi.
5 Ocak	Müşamaha yok Yargı Erki Başkanı, ülke genelindeki savcılara tutuklu protestoculara karşı "müşamaha gösterilmemesi" talimatı verdi.
8 - 9 Ocak	İki Gece Devlet, polis müdahalesinden tam askeri bastırmaya geçti. IRGC, silahsız sivillere karşı ölümcül güç kullanma emri aldı. Keskin nişancılar, zırhlı personel taşıyıcılar ve helikopter gözetlemesi seferber edildi; sağlık tesisleri hedef alındı ve yaralı protestocuları tedavi eden doktorlar tutuklandı. Raşt'ta HRANA, büyük çoğunluğu internet kesintisinin ardından olmak üzere en az 392 kişinin öldürüldüğünü belgeledi. İki Gecenin tam hesabını okuyun.
22 Ocak	BM tahmini BM İran İnsan Hakları Özel Raportörü Mai Sato, ölü sayısının 20.000'i aşabileceğini söyledi.
22 - 24 Ocak	Sızdırılan iç raporlar IRGC İstihbarat Teşkilatı'nın iç raporları ölü sayısını 33.000-36.500 olarak belirtti. Sızdırılan bir meclis raporu ise 27.500 rakamını verdi.
25 Ocak	İki yayın, iki sayı Iran International, 400'den fazla şehri kapsayan sızdırılmış Yüksek Ulusal Güvenlik Konseyi belgelerini yayımladı. Time dergisi, iki üst düzey İranlı yetkiliye dayanarak yalnızca 8-9 Ocak için sivil hastanelere kaydedilen 30.304 protesto kaynaklı ölüm olduğunu; hükümetin "ceset torbalarının bittiğini" ve "ambulans yerine yarı römork kamyonlar kullandığını" aktardı.
1 Şubat	Resmî sayım Pezeşkiyan hükümeti, yaklaşık 214 güvenlik görevlisi dahil olmak üzere 3.117 ölü rakamını yayımladı.
23 Şubat	Kızıl Kış raporu HRANA, 7.007 doğrulanmış ölümün isimli bir listesini yayımladı - 6.488 yetişkin protestocu, 236 reşit olmayan, 207 güvenlik personeli ve 76 katılımcı olmayan - 11.744 vaka hâlâ inceleme altında. Iran International bağımsız olarak 6.634 isim derledi.

Yayımlanan her ölü sayısı

İran'da bağımsız bir soruşturmaya izin verilmedi. Bunlar, Şubat 2026 itibarıyla kamu kayıtlarında yer alan ve kaynakları belirtilen rakamlardır.

Kaynak	Ölü	Not
İran Hükümeti (1 Şubat 2026)	3,117	Resmî sayı, yaklaşık 214 güvenlik gücü dahil
HRANA, Kızıl Kış (23 Şubat 2026)	7,007	Doğrulanmış isimli liste; 11.744 vaka hâlâ inceleme altında
Iran International (isim listesi)	6,634	Bağımsız olarak derlenen isimler
BM Özel Raportörü (22 Ocak 2026)	20,000+	Doğrulanmış bir sayı değil, olası bir alt sınır olarak belirtildi
Sızdırılan meclis raporu	27,500	Doğrulanmamış sızıntı
Time (25 Ocak 2026)	30,304	Yalnızca 8-9 Ocak için hastane kayıtları
Sızdırılan Devrim Muhafızları istihbarat raporları	33,000-36,500	Doğrulanmamış sızıntı, 400'den fazla şehir

Iran International, kendi listesi ile hükümetin listesi arasında 100'den az ortak isim buldu. Bağımsız soruşturmadan hangi rakam çıkarsa çıksın, en düşük güvenilir sızıntı bile 8-9 Ocak 2026'yı modern İran tarihinin en ölümcül iki günlük baskın olayı yapmaktadır.

Rakamların netleştiği, cumhurbaşkanının özür dilediği ve savaşın başladığı ay.

Şubat 2026, Kızıl Kış'ı kapattı ve başka bir şeyin kapısını araladı. Bu sayfa ayı gün gün kaydediyor: o ay yayımlanan çelişkili ölü sayıları, İslam Cumhuriyeti tarihindeki ilk cumhurbaşkanlığı özrü ve son gününde başlayan askerî harekât.

Kaç kişi öldürüldü? Tamamını görün İran ölü sayısı takipçisi — dönemlere göre doğrulanmış adlandırılmış sayılar, resmî rakamlar ve aralarındaki fark.

Gün gün

1 Şubat	Resmî sayım Pezeşkiyan hükümeti, aralarında yaklaşık 214 güvenlik görevlisinin de bulunduğu 3.117 ölü rakamını yayımladı — devletin ilk ve tek ulusal sayısı.
Şubat başı	Protesto olarak cenazeler Ocak ayında ölenler için düzenlenen kırkinci gün anma törenleri Reşt, Kirmanşah, Civanrud ve Nişabur'da kalabalıklar topladı. Birçoğu gerçek mermiyle dağıtıldı, bu da daha fazla ölüme ve daha fazla cenazeye yol açtı.
11 Şubat	Pezeşkiyan özür diliyor 1979 devriminin yıldönümünde Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan ulusa alenen özür diledi — faile isim vermeden, soruşturma başlatmadan veya tek bir tutukluyu serbest bırakmadan.
Şubat ortası	İnfazlar yeniden başlıyor Protestolarla ilgili idam cezaları devrim mahkemelerinden geçti. İzleme gruplarına göre gözaltı sayıları 100.000'i aştı; tutuklular arasında avukatlar ve doktorlar da vardı.
23 Şubat	HRANA listesini kapatıyor HRANA, Kızıl Kış için 7.007 doğrulanmış ölüm yayımladı: 6.488 protestocu, 236 reşit olmayan, 207 güvenlik personeli ve 76 seyirci; 11.744 vaka daha inceleme altında.
28 Şubat	Destansı Öfke Operasyonu Müzakerelerin başarısız olmasının ardından ABD ve İsrail, İran'a karşı ortak bir askerî harekât başlattı — ilk on iki saatte yaklaşık 900 saldırı. Yüce Lider Ali Hamaney ilk dalgalarda öldürüldü. İkinci bir ülke çapında internet kesintisi yaşandı.

Yan yana bilançolar

Şubat, rakamların kamu kayıtlarına geçtiği aydır — ve asla uyuşmayacaklarının netleştiği ay.

Hükümet, 1 Şubat 2026	3,117 — resmi Pezeşkiyan hükümeti sayımı, yaklaşık 214 güvenlik görevlisi dahil.
Iran International	6,634 bağımsız olarak derlenen adlandırılmış ölümler. Hükümet listesiyle yüzden az isim örtüşüyor.
HRANA, 23 Şubat 2026	7,007 doğrulanmış ölüm; 11.744 vaka hâlâ inceleme altında.
BM Özel Raportörü	20,000+ 22 Ocak 2026'da açıkladı.
Sızdırılan İstihbarat Belgeleri	33.000–36.500 22–24 Ocak 2026 tarihli iç raporlarda.

İhtilafı tek bir rakama indirgemiyoruz. Hükümetin 3.117 olan sayımı ile kendi güvenlik teşkilatının iç tahminindeki 33.000'den fazla rakam arasındaki uyuşmazlık, tarihsel kaydın bir parçasıdır.

Özrün yaptıkları ve yapamadıkları

Mesud Pezeşkiyan'ın 11 Şubat tarihli açıklaması, İran'da bir hükümet başkanının devletin bu ölçekte kendi vatandaşlarını öldürdüğünü ilk kez kabul etmesiydi. Açıklamada hiçbir komutanın adı geçmedi, hiçbir soruşturma emri verilmedi, hiçbir mahkûm serbest bırakılmadı ve hiçbir politika değişmedi. İki hafta içinde mahkemeler protestolarla ilgili idam cezalarını yeniden vermeye başladı.

BÖLÜM 3

8-9 Ocak 2026 geceleri

8 ve 9 Ocak 2026 Geceleri — Reşt katliamı ve Kızıl Kış'ın en kanlı 48 saati.

İki Gece.

Sızdırılan rakamların yalnızca ana hatlarını çizebildiği bu tabloyu, görgü tanıkları reddedilemez kılıyor.

İçerik uyarısı: Bu bölüm, ölümlere, yaralı protestoculara, ceset torbalarına ve morglara ait belge niteliğinde fotoğraflar içermektedir. Görüntüler, olayların kendisi inkâr edildiği için adil kullanım ve editöryal teamüller kapsamında burada yayımlanmaktadır.

Öldürme emri.

8 Ocak 2026'da rejim, polis kontrolünden tam askeri baskıya geçti. DMO'ya silahsız sivillere karşı öldürücü güç kullanma emri verildi; bu, İslam Cumhuriyeti tarihindeki en yoğun baskıydı. DMO ve Besic birimleri keskin nişancılar, zırhlı personel taşıyıcılar ve helikopterlerle gözetleme faaliyeti yürüttü. Tıbbi tesisler hedef alındı; yaralı protestocuları tedavi eden doktorlar tutuklandı.

En ölümcül olaylardan biri **2026 Reşt katliamı** HRANA, yalnızca Reşt'te, büyük çoğunluğu internet kesintisinin ardından gerçekleşen en az 392 ölüm belgeledi. Uluslararası Af Örgütü ve İnsan Hakları İzleme Örgütü ise, en yoğun baskıların başlamasından önce, 31 Aralık 2025 ile 3 Ocak 2026 tarihleri arasında 8 eyaletteki 13 şehirde en az 28 protestocu ve görgü tanığının öldürüldüğünü teyit etti. *İlam eyaleti Malekşahi'de*: Rıza Azimzade, Latif Kerimi, Mehdi İmamipur, Fares (Muhsin) Ağa Muhammedi ve Muhammed Rıza Kerami, bir Besic üssünün içinden ateş açan DMO güçleri tarafından vuruldu. *Lorestan eyaleti Azna'da*: Vahab Musevi, Mustafa Felahi, Şayan Esedullahi, Ahmedrıza Emani, Rıza Muradi Abdolved ve Taha Safari — on altı yaşındaydı, cenazesi ailesine verilmedi.

3 Ocak'ta Hamaney, “isyancıların haddi bildirilmeli” dedi. 5 Ocak'ta Yargı Erki Başkanı, savcılara “müsamaha göstermemeleri” talimatını verdi. Yetkililer, bazı kurbanların ailelerini, reddetmeleri halinde gizli definle tehdit ederek devlet medyasında ölümlerin kaza kaynaklı olduğunu söylemeye zorladı.

Ölümler üzerindeki tartışma.

Ölü sayısı, modern İran tarihinin en çok tartışılan rakamlarından biri haline geldi. 1 Şubat 2026'da yayımlanan resmi Pezeşkiyan hükümeti verileri, **3.117** idi (yaklaşık 214 güvenlik gücü dahil). HRANA'nın 23 Şubat 2026 tarihli *Kızıl Kış* başlıklı raporunda yayımlanan doğrulanmış isim listesi, **7.007** teyit edilmiş ölüm kaydetti; bunlar arasında 6.488 yetişkin protestocu, 236 çocuk, 207 güvenlik personeli ve olayla ilgisi olmayan 76 kişi bulunurken, 11.744 vaka inceleme aşamasındaydı. İran International bağımsız olarak, **6.634** isim derledi. *The Guardian* ile konuşan bir doktor ağı, ölü sayısının **30.000**'i aşabileceği konusunda uyardı.

Time dergisi, 25 Ocak 2026'da, yalnızca 8 — 9 Ocak için sivil hastanelerde kayıtlı **30.304** protestolarla bağlantılı bir ölüm listesi yayımladı. İki üst düzey İranlı yetkiliye dayandırılan haberde, yönetimin “ceset torbalarının tükendiği” ve “ambulans yerine TIR'ların kullanıldığı” belirtildi. Sızdırılan DMO İstihbarat Teşkilatı raporları, 22-24 Ocak tarihleri arasındaki ölü sayısını **33.000 — 36.500** olarak gösterdi; bu veriler İran International tarafından 25 Ocak'ta, 400'den fazla şehri kapsayan sızdırılmış Yüksek Ulusal Güvenlik Konseyi belgeleriyle birlikte yayımlandı. Sızdırılan bir parlamento raporu, **27.500**'ü belirtiyordu. İran'daki İnsan Hakları Özel Raportörü Mai Sato, 22 Ocak'ta ölü sayısının **20.000**'i aşabileceğini söyledi. Rıza Pehlevi, *The Sunday Times*'a bilgi veren diaspora ağlarına atıfta bulunarak, toplam sayıyı yaklaşık **50.000** olarak belirtti, yalnızca Tahran'da yaklaşık 15.000 kişi dahil.

BÖLÜM 4

Kayıplar, gözaltılar ve infazlar

İslam Cumhuriyeti'nin protesto baskınları ve infazlarda kaç kişiyi öldürdüğü — doğrulanmış isimli sayımlar, resmî rakamlar ve aralarındaki fark.

Kısa cevap: 2025-2026 Kızıl Kış ayaklanmasında HRANA doğruladı: **7.007 isimli ölüm** — 23 Şubat 2026 itibarıyla 6.488 yetişkin protestocu, 236 çocuk ve 207 güvenlik personeli; 11.744 vaka ise hâlâ inceleniyor. İran'ın kendi hükümeti itiraf etti: **3,117**; Iran International'ın aktardığı üst düzey yetkililer rakamı şöyle belirtti: **30,000**; yalnızca 8-9 Ocak gecesine ait hastane kayıtları şu kadarını gösterdi: **30,304**. Daha yüksek tahminler de var: The Sunday Times'ın aktardığı İran içinden bir doktor raporu *The Sunday Times* saydı: **18 Ocak itibarıyla 16.500 ölü ve yaklaşık 330.000 yaralı** ; Iran International'ın incelediği sızdırılmış gizli belgeler iki günlük can kaybını şöyle belirledi: **36,500**; Reza Pahlavi ise diaspora ve tıp ağlarına dayanarak yaklaşık şu kadar ölü olduğunu söyledi: **50,000** ölü, bunların yaklaşık 15.000'i Tahran'da. Gerçek rakamın şu sayıyı aştığı iddiaları **100,000** yaygın şekilde dolaşıyor ve henüz doğrulanamıyor — doğrulanan **100,000+** rakam gözaltı sayısına ait. 2022 Kadın, Yaşam, Özgürlük ayaklanmasında **71'i çocuk olmak üzere 551 kişi** öldürüldü. Aşağıdaki her rakam, en son doğrulandığı tarihi ve onu yayımlayan kuruluşu taşır.

Dönemlere göre can kaybı

Dönem	Öldürülen	Gözaltına Alınan	Güncelleme Tarihi	Kaynak
2025-2026 — Kızıl Kış Ayaklanması	7.007 doğrulanmış isim 3.117 resmî · 16.500 (doktorlar, 18 Oca) · 30.304 hastane kaydı · 36.500+ sızdırılmış belge · 40.000 (NCRI/Pompeo) · 42.000+ tahmini · ~50.000 (Pehlevi) · 100.000+ iddia edilen, doğrulanmamış	100,000+	23 Şubat 2026	HRANA, Iran Human Rights, Iran International
8-9 Ocak 2026 — İki Gece	Yalnızca Reşt'te 392 48 saat için 30.304 hastane kaydı ölüm bildirildi	—	24 Ocak 2026	HRANA, Time, BBC
2022-2023 — Kadın, Yaşam, Özgürlük	551 (71 çocuk dahil)	22,000+	15 Eylül 2023	Iran Human Rights
30 Eylül 2022 — Kanlı Cuma, Zahedan	96+	—	2023	Uluslararası Af Örgütü
Kasım 2019 — akaryakıt zammı protestoları	304+ (Reuters 1.500'e kadar olduğunu bildirdi)	7,000+	Aralık 2019	Uluslararası Af Örgütü, Reuters
1988 Yazı — hapishane katliamları	4,500-30,000 (tahmini)	—	1988	Uluslararası Af Örgütü, BM uzmanları
2024 yılı adli infazları	972	—	2024	Iran Human Rights
2025 yılı adli infazları	1,500+	—	2025	Iran Human Rights

2025-2026: Kızıl Kış

Aralık 2025 protestolarıyla başlayan ve 8 Ocak 2026 tarihinde patlak veren ayaklanma, İslam Cumhuriyeti tarihinin en kanlı baskısını doğurdu. Dört farklı rakam dolaşıyor ve bunlar dört farklı şeyi ölçüyor:

- **7.007 — doğrulanmış isim.** HRANA listesini 23 Şubat 2026'da kapattı: 6.488 yetişkin protestocu, 236 reşit olmayan, 207 güvenlik personeli. 11.744 bildirilmiş ölüm daha inceleme altında kaldı. Bu bir alt sınırdır: her kaydın bir adı, yeri ve tarihi vardır.
- **3.117 — devletin itirafı.** Haftalarca süren inkârın ardından ve hükümetin 11 Şubat'taki kamuoyu övründen kısa bir süre önce, 1 Şubat 2026'da açıklandı.
- **30.304 — hastane kaydı.** Time dergisi, kayıtlara erişimi olan yetkililere atıfta bulunarak, yalnızca 8-9 Ocak tarihlerinde sivil hastanelere kaydedilen protesto bağlantılı ölümlerin bir listesini bildirdi.
- **30.000-42.000+ — resmi sızıntılar ve tahminler.** İran International'a konuşan üst düzey İranlı yetkililer can kaybını 30.000'in üzerinde olarak belirtti; tüm ayaklanma boyunca daha geniş tahminler 42.000'i aşıyor.

Dünyanın kişi başına en yüksek infaz oranı, açıklaması: yıllık toplamlar, idam gerekçeleri ve belgelenmiş her protesto infazı isim isim.

İnfazlar.

İran, kişi başına düşen infaz sayısında dünyada birinci sıradadır. Bu sayfa, Eylül 2022'de başlayan Kadın, Yaşam, Özgürlük ayaklanmasından bu yana İslam Cumhuriyeti tarafından yargı yoluyla idam edilen, isimleri bilinen protestocu ve muhalifleri; tarih, suçlama ve kaynak bilgisiyle birlikte listeler.

- **Halka açık asmalar ve protesto infazları** — 2020'den bu yana belgelenen 32 vakanın isim listesi; tarih, şehir, suçlama ve kaynak bilgisiyle birlikte.
- **İran'ın dönem dönem ölü sayısı** — her baskında kaç kişinin öldürüldüğü ve rakamların neden farklılaştığı.
- **Anıtlar** — idam edilenler de dahil olmak üzere bireysel kurbanların ayrıntılı yaşam öyküleri.
- **Kurban veritabanı** — her iki sayfanın da arkasındaki aranabilir kayıt.

İran her yıl kaç kişiyi idam ediyor?

İran İnsan Hakları (IHR) kaydetti **2024'te 972 infaz** — 2008'den bu yana en yüksek yıllık rakam — ve en az **2025'te 1.500'ün üzerinde infaz**, 1988 toplu katliamlarından bu yana en yüksek seviye. İran, dünya genelinde kaydedilen infazların kabaca **dörtte üçünü** gerçekleştiriyor. Buradaki rakamlar yalnızca protestolarla bağlantılı infazları kapsamaktadır; uyuşturucu ve adi suç infazları IHR tarafından ayrıca takip edilmektedir.

2022-2023 — Kadın, Yaşam, Özgürlük infazları

- **Mohsen Shekari**, 23 — 8 Aralık 2022'de Tahran'da asıldı. Suçlama: Bir Besic üyesini yaraladığı iddiasıyla "moharebeh" (Tanrı'ya karşı savaş açmak). Ayaklanmada idam edilen ilk protestocu.
- **Majidreza Rahnavard**, 23 — 12 Aralık 2022'de Meşhed'de halka açık şekilde asıldı. Suçlama: "moharebeh".
- **Mohammad Mehdi Karami**, 22 — 7 Ocak 2023'te Kerec'te asıldı. Suçlama: "yeryüzünde fesat çıkarmak". Karate şampiyonu; Hüseyini ile birlikte yargılandı.
- **Seyed Mohammad Hosseini**, 39 — 7 Ocak 2023'te Kerec'te asıldı. Gönüllü çocuk antrenörü. Sorgulama sırasında dövüldüğü ve elektrik verildiği rapor edildi.
- **Saleh Mirhashemi · Majid Kazemi · Saeed Yaghoubi** — 19 Mayıs 2023'te İsfahan'da asıldı. "İsfahan Evi" davası olarak bilinir. Hepsinin işkence gördüğü rapor edildi; Kazemi'nin itiraf ses kaydı hapishaneden sızdırıldı.
- **Milad Zohrevand**, 21 — 23 Kasım 2023'te Hemedan'da asıldı. Kapalı bir duruşmada mahkûm edildi.

BÖLÜM 5

Baskı mekanizması

İslam Devrim Muhafızları Birliği'nin yapısını, ekonomik gücünü ve protestoları bastırmadaki rolünü sade bir dille anlatan açıklama.

Kısa cevap. IRGC (İslam Devrim Muhafızları Birliği veya Sepah-e Pasdaran), 1979'da ülke sınırlarından ziyade İslam Cumhuriyeti'ni savunmak için kurulmuş olan İran'ın paralel ordusudur. Doğrudan Dini Lider'e bağlıdır, Besic milis gücünü ve yabancı operasyonlardan sorumlu Kudüs Gücü'nü yönetir ve İran ekonomisinin büyük bir kısmını kontrol eder.

IRGC neyin kısaltmasıdır?

IRGC, **İslam Devrim Muhafızları Birliği** anlamına gelir; Farsça'da *Sepah-e Pasdaran-e Enqelab-e Eslami* (سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) olarak bilinir ve genellikle *Sepah* olarak kısaltılır. Devrimden haftalar sonra, Nisan 1979'da, düzenli ordudan (Arteş) ayrı ve yeni din adamı liderliğine sadık bir güç olarak kararnameyle kurulmuştur.

IRGC'yi kim kontrol eder?

IRGC, **Dini Lider**, şu anda Ali Hamaney'e bağlıdır, seçilmiş cumhurbaşkanına veya parlamentoya değil. Başkomutanı Lider tarafından atanır ve yine onun tarafından görevden alınabilir. Bu komuta zinciri, Muhafızlar'ın ulusal bir ordudan ziyade rejimin kendi ordusu olarak anlaşılması gerektiğini açıklar.

Devrim Muhafızları'nın ana birimleri nelerdir?

Birim	Görev
Kara Kuvvetleri	İç güvenlik ve eyalet kontrolü; protestolara karşı konuşlandırılır.
Hava-Uzay Kuvvetleri	Balistik füzeler ve insansız hava araçları.
Deniz Kuvvetleri	Basra Körfezi ve Hürmüz Boğazı'nda süratli saldırı botları.
Kudüs Gücü	İran dışındaki operasyonlar ve vekil ağları.
Besic	Sokak baskısı ve gözetleme için seferber edilen gönüllü paramiliter güç.
İstihbarat Teşkilatı	Tutuklamalar, sorgulamalar ve cezaevlerindeki kendi kanatları.

İran ahlak polisinin (Gasht-e Ershad) tarihçesi, yasal dayanağı ve kurbanları. Mahsa Amini'nin 2022'de gözaltına alınması ve 2024 Noor Planı baskınını içerir.

Ahlak Polisi.

İran'ın Rehberlik Devriyesi (Gasht-e Ershad) — yaygın olarak "ahlak polisi" olarak anılır — İslam Cumhuriyeti'nin kadınlara yönelik zorunlu kıyafet yönetmeliğini kamusal alanda uygulamaktan sorumlu üniformalı güçtür. Memurları, Mahsa Amini'yi ölümünden saatler önce gözaltına aldı; 2024'te hükümet, Noor ("Işık") Planı kapsamında devriyeleri yeniden aktif hale getirdi.

İran'ın ahlak polisi nedir?

Rehberlik Devriyesi (**Farsça:** Gasht-e Ershad , گشت ارشاد) *FARAJA* ulusal polisinin özel bir birimidir ve 2005 yılında Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinejad döneminde oluşturulmuştur. Resmi misyonu, İslam Cumhuriyeti'nin "kamu iffetine" dair yorumunu uygulamaktır — ezici bir şekilde kadınların giyimine, saçına ve kamusal alanlardaki davranışlarına yöneliktir. Ahlak polisi nereden geliyor?

Zorunlu başörtüsü, Ayetullah Humeyni'nin Mart 1979 tarihli kararnamesiyle dayatılmış ve 1983'te yasalaştırılmıştır. 1979'dan 1992'ye kadar uygulama

Komiteh (**Devrim Komiteleri**) ve Besic tarafından yürütülmüştür. Rehberlik Devriyesi, 2005 yılında daha önceki "İffet Devriyeleri"nin yerini alarak, işaretli minibüslerle daha görünür, üniformalı bir varlık sağlamıştır. Ahlak polisi nasıl çalışır?

İran'da zorunlu başörtüsünün tarihi (1979–2026): Ceza Kanunu'nun 638. maddesi, 2023 İffet ve Başörtüsü Yasası, 2024 Nur Planı ve bunlara direnen kadınlar.

İran'ın başörtüsü yasaı.

Zorunlu örtünme, 1983'ten beri İran yasalarında yer almaktadır. 2023–2024 İffet ve Başörtüsü Yasası, cezaları 8.500 ABD doları para cezası, on yıl hapis, kırbaç ve seyahat yasağına kadar genişletti. Bu sayfa, yasayı, uygulamasını ve ona direnen kadınları izlemektedir.

İran başörtüsünü ne zaman zorunlu hale getirdi?

7 Mart 1979'da, devrimden bir aydan kısa bir süre sonra, Ayetullah Humeyni, devlet işyerlerinde çalışan kadınların başörtüsü takmasını emretti. 8 Mart 1979'da Tahran'daki kitlesel kadın protestoları — Dünya Kadınlar Günü — geçici olarak geri adım atılmasını sağladı. Temmuz 1980'e kadar tüm kamu ofislerinde başörtüsü zorunlu hale geldi ve 26 Temmuz 1983'te yeni İslami Ceza Kanunu (102. madde, daha sonra 638. madde) "uygun başörtüsü olmadan" toplum içinde görünen herhangi bir kadını suç saydı.

Mevcut yasa ne diyor?

İran İslami Ceza Kanunu'nun 638. maddesi, "şeriata uygun bir başörtüsü olmadan" toplum içinde görünen kadınlar için 10 günden 2 aya kadar hapis veya para cezası öngörmektedir. Uygulamada, 639. madde (kamu ahlakını bozma), işletme ruhsatı yönetmelikleri ve kadın yolcuları başörtüsüz olan araçlara el koymak için kullanılan trafik kuralları da uygulamaya dahil edilmektedir.

Dini Lider, Devrim Muhafızları ve Kudüs Gücü komutanları, yargı, Anayasa Koruma Konseyi ve rejimin önde gelen ideologları — 2026'da İran'daki gücün belgesel niteliğinde bir kim kimdir rehberi.

Rezervin arkasındaki isimler.

İslam Cumhuriyeti'ndeki güç, birbiriyle örtüşen üç yapı aracılığıyla işler: Dini Liderlik makamı, İslam Devrim Muhafızları Ordusu ve adayları denetleyip cezaları veren din adamı-yargı aygıtı. Bu sayfa, 2026'da bu görevlerde bulunan kişilerin profillerini, her birinin kontrol ettiği alanları ve hangilerinin uluslararası yaptırım altında olduğunu sunuyor. Buradaki her iddia, resmi makamlardan, resmi açıklamalardan ve yayınlanmış yaptırım listelerinden alınmıştır.

Ali Hamaney — 1989'dan beri İslam Cumhuriyeti'nin Dini Lideri

1939'da Meşhed'de doğdu. 1981-1989 yılları arasında İran cumhurbaşkanı, ardından Haziran 1989'da Humeyni'nin ölümü üzerine Dini Lider olarak atandı. İran anayasasına göre silahlı kuvvetlerin başkomutanıdır, yargı başkanını, Anayasa Koruma Konseyi'nin yarısını ve devlet yayın kuruluşu İRİB'in yöneticilerini atar. Nükleer politika, bölgesel strateji ve protestoların yönetimi konusunda son sözü söyler. Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, Birleşik Krallık ve Kanada tarafından insan hakları ihlalleri ve 2022-2026 protestolarının bastırılmasıyla bağlantılı olarak yaptırım listesine alınmıştır.

BÖLÜM 6

Uluslararası tepki

2026 İran protestolarına dünya tepkisi — BM, AB, ABD ve küresel medya İranlıları nasıl yalnız bıraktı.

Dünyanın İkiyüzlülüğü

Batı'nın 2026 savaşında takındığı genel tavır, ahlaki bir duruş gibi sunulan ve insaniyetçilik kisvesine bürünen "itidal" çağrısıydı. Oysa İranlıların yaşamları konusundaki gerçek sicili, iddia ettiğinin tam tersidir.

Sembollere yaptırım, petrole izin.

Avrupa başkentlerinin sivil koruma adına gerilimin düşürülmesi için yalvardığı o aylarda, İslam Cumhuriyeti, tarihinde hiç görülmemiş bir hızla sivilleri öldürüyordu: iki gecede on binlerce kişi, ardından her iki günde bir siyasi bir idam. "Savaşa hayır" pozisyonu bu hayatları kurtarmadı. Bu slogan, rejimin sineye çekemeyeceği tek güce, yani liderliği üzerindeki dış baskıya karşı kullanılırken, halihazırda başlamış olan iç şiddeti durdurmak için hiçbir şey yapmadı.

Petrolün izini sürün. Kanlı Kış'tan üç ay önce, **Eylül 2025**'te İran, günde **2,13 milyon varil** ham petrol ihraç etti. Bu, o yılın en yüksek aylık rakamıydı ve Trump'ın ilk "azami baskı" dönemindeki zirvenin üzerindeydi. Bu petrolün yaklaşık **yüzde 87'si Çin'e** gitti, **Brent petrole göre 10-30 ABD doları daha ucuza** satıldı ve ödemesi 45 günlük bir gölge bankacılık zinciriyle yapıldı. FDD, Ekim 2025.

Çin tek başına İran petrolünün yaklaşık **yüzde 90'ını** satın alarak, Devrim Muhafızları ve Besic milislerinin maaşlarını ödeyen bütçenin, yani İran hükümeti bütçesinin yaklaşık **yüzde 45'ini** finanse etmektedir. ABD-Çin Komisyonu, Kasım 2025.

Slogan, Batılıların benzin pompalarıyla ilgiliydi, İranlıların hayatlarıyla değil.

Yapı şu şekilde: **Rejimin sembollerine yaptırım uygula, petrol varillerine izin ver.** Ahlak polisine yaptırım uygula, onları finanse eden tankerlere izin ver. Devrim Muhafızlarını listeye al, sonra da vergisiyle onu donatan petrol akışına muafiyet getir. Sokaklarda vurulan, hapishanelerde asılan İranlılar, dünyanın geri kalanının vazgeçmek istemediği ucuz yakıtın faturasını ödüyor.

Sonra slogan gelir: **savaşa hayır**. Sanki savaş çoktan başlamamış gibi; İran'ın içinde, İranlılara karşı, 1981'de, 1988'de, 2009'da, 2019'da, 2022'de ve tekrar Ocak 2026'da. Sanki kendi şehir merkezlerinde *Zan*, *Zendeği*, *Azadi* pankartları taşıyan protestocular otuz bin yurttaşını daha yeni toprağa vermemiş gibi. Sanki kırk yedi yıllık bir iç savaş, Batılıların pankartlarıyla yok sayılabilecekmiş gibi.

Protestocu cinayetleri, işkence ve başörtüsü dayatmasından sorumlu İranlı yetkililerin isimleri ve milletvekilleri/milletvekilleri/AP üyeleri için Magnitsky tipi yaptırımları teşvik edecek mektup şablonları.

Yaptırımlar.

Protestocuları öldürmekten, mahkumlara işkence yapmaktan ve zorunlu başörtüsünü uygulamaktan doğrudan sorumlu İranlı yetkililere Magnitsky tipi yaptırımlar uygulanması için hükümetinizi harekete geçirmeye yönelik pratik bir rehber — isimli failler ve temsilcilerinize gönderilmek üzere hazır mektup şablonlarıyla.

Neden yaptırım?

Evrensel yargı kovuşturmaları yavaştır. Yaptırımlar ise yavaş değildir. İsimli faillere — yargıçlar, gardiyanlar, İran Devrim Muhafızları komutanları, FARAJA komutanları — yönelik Magnitsky tipi mal varlığı dondurma ve seyahat yasakları, anında kişisel maliyetler yaratır, orta düzey yetkililere katılımlarının unutulmayacağı sinyali verir ve gelecekteki davalar için bir kağıt izi oluşturur.

İsimli failer

Aşağıdaki yetkililer İran BM Bilgi Toplama Misyonu, Uluslararası Af Örgütü, İran İnsan Hakları (IHR) ve HRANA tarafından kamuoyuna açıklanmıştır. Çoğu halihazırda AB ve/veya İngiltere yaptırımları altındadır; birkaçı ABD yaptırımları altındadır; neredeyse hiçbiri Kanada veya Avustralya yaptırımları altında değildir.

- **Ali Hamaney** — Dini Lider. İran Devrim Muhafızları, yargı ve Anayasa Koruyucular Konseyi üzerinde nihai yetki. Yaptırım uygulayanlar: ABD, İngiltere.
- **Hüseyin Selami** — 2019'dan beri İran Devrim Muhafızları Başkomutanı. Yaptırım uygulayanlar: AB, İngiltere.
- **Gulamrıza Süleymani** — Besic Komutanı. Yaptırım uygulayanlar: AB, İngiltere.
- **Ahmedrıza Radan** — Ocak 2023'ten beri FARAJA Şefi. İrşad Devriyesi ve 2024 Nur Planı'nı denetliyor. Yaptırım uygulayanlar: AB, İngiltere.
- **Gulamhüseyin Muhsini-Ejei** — 2021'den beri Yargı Erki Başkanı. Birden fazla protestocu idam cezasını bizzat onayladı. Yaptırım uygulayanlar: AB, İngiltere.
- **Ebulkasım Selavati** — "Ölüm Yargıcı" olarak bilinen Tahran Devrim Mahkemesi 15. Şube üyesi. Yaptırım uygulanan: AB, İngiltere, ABD.
- **Muhammed Moghisseh** — Tahran Devrim Mahkemesi 28. Şube üyesi. Ocak 2024'te suikasta uğradı ancak hukuki talepler açısından mirası önem taşıyor.
- **İsmail Hatib** — İstihbarat Bakanı (Etela'at). Yaptırım uygulanan: AB, İngiltere.

Haziran 2025'teki on iki günlük savaş ve 2026'daki Epic Fury Harekâtı: neden birçok İranlı'nın İslam Cumhuriyeti'ne yönelik yabancı saldırıları memnuniyetle karşıladığı, hedef kayıtlarının ne gösterdiği ve yine de öldürülen siviller.

Sekiz ay içinde iki kez, İsrail ve Amerika Birleşik Devletleri İslam Cumhuriyeti'ni havadan vurdu: Haziran 2025'teki on iki günlük savaş ve 28 Şubat 2026'da, devlet kendi sokaklarında protestoculara ateş ederken başlatılan Epic Fury Harekâtı. Çoğu ülkede bu tür saldırılar halkı hükümetin arkasında birleştirir. İran'da ise neredeyse tam tersi oldu — ve bunun nedeni bu sayfanın konusudur.

Ne oldu

13 - 24 Haziran 2025	On iki günlük savaş İsrail, İran askeri ve nükleer altyapısına karşı bir hava harekâtı başlattı ve ilk saatlerde Devrim Muhafızları'nın üst düzey komutanlığının çoğunu öldürdü. Amerika Birleşik Devletleri uçakları, güçlendirilmiş zenginleştirme tesislerini vurdu. 24 Haziran'da ateşkes yürürlüğe girdi. Bağımsız gözlemciler İran'da binden fazla ölü saydı; bunların birkaç yüzü sivildi.
Aralık 2025 - Şubat 2026	Kızıl Kış İki harekât arasında, İslam Cumhuriyeti kendi vatandaşlarını hiçbir yabancı hava kuvvetinin yaklaşmadığı bir ölçekte öldürdü. Yalnızca 8 ve 9 Ocak 2026'da Devrim Muhafızları'na silahsız kalabalıklara ateş açma emri verildi. İranlıların sonraki olayları yargıladığı bağlam budur.
28 Şubat 2026	Epic Fury Harekâtı Müzakereler başarısız olduktan sonra, Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail ortak bir harekât başlattı — ilk on iki saatte hava savunmalarına, füze üretimine ve Devrim Muhafızları ile Besic komuta merkezlerine yaklaşık 900 saldırı. Dini Lider Ali Hamaney ilk dalgalarda öldürüldü. İran, insansız hava araçları ve balistik füzelerle karşılık verdi ve ülke genelinde ikinci bir internet kesintisi yaşandı. Şubat kaydını görün.

Neden birçok İranlı düşman görmedi

Bayrağın etrafında kenetlenmek, bombalanmaya verilen olağan tepkidir. Burada bu olmadı ya da İslam Cumhuriyeti'nin beklediği ölçekte olmadı. Devlet televizyonu saldırgana karşı milli birlik çağrısı yaptı; sokaklar yanıt vermedi. Birkaç şehirde protestocular aynı hafta dışarı çıktı ve uçaklara değil hükümete karşı slogan attı.

BÖLÜM 7

Metodoloji ve sınırlamalar

Güvendiğimiz kaynaklar

- **İran İnsan Hakları (IHR)** — Oslo. İnfaz sayıları için birincil kaynak.
- **HRANA — İnsan Hakları Aktivistleri Haber Ajansı** — İran içi ağ. Tutuklama sayıları için birincil kaynak.
- **Uluslararası Af Örgütü** — vaka bazında soruşturmalar ve hak analizleri.
- **BM İnsan Hakları Ofisi İran Gerçekleri Araştırma Misyonu** — en yetkili hukuki kayıt.
- **Hengaw** Kürt bölgeleri için; **Beluç Aktivistler Kampanyası** Sistan-Beluçistan için.
- **Abdorraahman Boroumand Merkezi (Omid)** — 1979'dan günümüze tarihi arşiv.
- Reuters, BBC, AFP, Le Monde, AP saha fotoğrafları ve doğrulanmış haberler için.

Bir isim kayda nasıl girer

1. Ölüm, tutuklama veya ceza, en az iki bağımsız izleyici tarafından VEYA bir izleyici artı aile onayıyla VEYA bir mahkeme belgesiyle belgelenmelidir.
2. Ölüm nedeni kaynak tarafından belirtilmelidir. Rejimin nedene itiraz etmesi halinde her iki versiyon da not edilir.
3. Fotoğraflar, ağır insan hakları ihlallerinin belgelenmesi amacıyla, adil kullanım habercilik hükümleri kapsamında, bilinen kaynak belirtilerek yeniden yayımlanır.

Bu sitedeki sayımlar

Şunu söylediğimizde **42.000'den fazla ölü** ve **100.000'den fazla gözaltı** 2025–2026 Kızıl Kış için, bu rakamlar Şubat 2026'ya kadar olan IHR ve HRANA raporlamalarını toplar. Bunlar muhafazakâr rakamlardır — internet kesintileri nedeniyle gerçek sayılar daha yüksektir.

Kullandığımız 2022 ayaklanması rakamları (71 çocuk dahil 551'den fazla ölü; 22.000'den fazla gözaltı), Şubat 2023 itibarıyla IHR ve Amnesty toplamlarıdır.

Ana doğrulayıcı raporlar (2026)

- BBC News & BBC News Farsça — “İran'daki protesto baskısında hayatını kaybedenlerin isimlerini ve yüzlerini açıklamak” (9 Şubat 2026). BBC Farsça Adli Tıp, öldürülen 200'den fazla protestocunun kimliklerini doğruladı.
- BBC Farsça — etkileşimli kurban arşivi.
- İran İnsan Hakları — Sasan Azadvar, 42 gün içinde asılan onuncu protestocu (30 Nisan 2026).
- İran International — idam edilen 18 yaşındaki Amirhossein Hatami'nin cesedi alıkonuldu (Nisan 2026).
- Wikipedia — 2026 İran katliamları (sürekli güncellenen ansiklopedik kayıt).

Düzeltilmeler

Yeni bir bilginiz, eksik bir isminiz, yanlış bir tarihiniz veya bu sitedeki bir hikâyeye ilgili bir düzeltmeniz varsa, şu adrese yazın: corrections@iranholocaust.org. Her e-posta okunur.

Çelişen ölü sayılarını nasıl ele alıyoruz

İran konusunda, habercilikteki en yaygın hata, bir sahibi veya tarihi olmadan sunulan tek bir rakamdır. Uyumsuz rakamları asla birleştirmeyiz. Kuruluşların anlaşmazlığa düştüğü durumlarda, her rakam, onu yayınlayan kurum, en son doğrulandığı tarih ve neyi ölçtüğü ile birlikte görünür.

BÖLÜM 8

Tavsiyeler

Bu tavsiyeler, yukarıda belirtilen kayıtlardan hareketle hazırlanmış olup, hareket etme yetkisi veya kapasitesi olan devletlere, çok taraflı kuruluşlara ve sivil toplum örgütlerine yöneliktir.

1. İran'a yönelik bağımsız uluslararası soruşturma yetkisini uzatın ve yeterli kaynak sağlayın; bu yetki, 2025-26 olaylarını açıkça kapsayacaktır.
2. Delilleri koruyun: doğrulanmış videoları, tıbbi kayıtları, mahkeme belgelerini ve defin kayıtlarını gelecekteki yargılamalarda kabul edilebilir standartlarda arşivleyin.
3. Cinayetlerde, işkencede ve adil olmayan ölüm cezası davalarında yer alan adı geçen komutanlara, yargıçlara ve cezaevi yetkililerine karşı hedefli tedbirler uygulayın.
4. Kesintiler sırasında İranlı kullanıcılar için engelleme araçlarını ve dayanıklı bağlantıyı destekleyin.
5. Mağdur ailelerini ve serbest bırakılan tutukluları misillemeden koruyun; buna hızlandırılmış insani vizeler de dahildir.
6. Protestocuların idamlarına ilişkin ulusal tutumları yayımlayın ve bireysel vakaları isimleriyle gündeme getirin.

EK

Kaynaklar ve veri setleri

Arşiv genelinde dayanak teşkil eden birincil ve ikincil kaynaklar ile bu rapordaki rakamların alındığı makine tarafından okunabilir veri kümeleri.

Çelişen ölü sayılarını nasıl ele alıyoruz

Tür	Tanım	Örnek
Doğrulanmış isim sayısı	İki bağımsız kaynak tarafından adı, tarihi ve yeriyle teyit edilen kişiler	7.007 isimli ölüm (HRANA, 23 Şubat 2026)
Resmî kabul	İran devletinin kendisi tarafından açıklanan rakam; taban olarak kabul edilir, asla toplam değildir	3.117 (İranlı yetkililer, 2026)
Kayıt veya belgeye dayalı	Hastane kayıtları veya sızdırılmış iç belgelerden elde edilmiştir	8-9 Ocak 2026 için 30.304 hastane kaydı ölümü
Tahmin veya iddia	Siyasi figürler veya ağlar tarafından yapılan projeksiyonlar ve açıklamalar; her zaman bu şekilde etiketlenir	~50.000 (Diaspora ve tıbbi ağlara atıfta bulunan Reza Pahlavi)

Görseller ve görüntüler

Bu sitedeki fotoğraflar Wikimedia Commons, ajans dağıtımları veya belgeleyen kuruluşlardan alınmıştır ve kırık bir dış bağlantının bir sayfanın gösterdiğini sessizce değiştirememesi için yerel olarak depolanmıştır. Altyazılar, neyin tasvir edildiğini ve gerektiğinde kimliğin belgeleyen kuruluş tarafından yapıldığını, bizim tarafımızdan değil, belirtir. Bir aile tarafından sağlanan bir portrenin bulunduğu durumlarda ölümlerin grafik görüntülerini yayınlamayız. Herhangi bir gerçek olayı, kişiyi veya yeri tasvir etmek için üretken görüntüleme kullanmayız; bir illüstrasyon oluşturulduysa etiketlenir.

Çeviri

Sayfalar 41 dilde yayınlanmaktadır. Çeviriler makine desteklidir ve ardından terminoloji, isimler ve rakamlar açısından kontrol edilir; bunlar asla farklı sayılara çevrilmez. Çevrilmiş bir sayfa İngilizce orijinalinin gerisinde kaldığında, İngilizce sürüm referans sürümüdür. Bir çeviri hatasını düzeltme adresine bildirin; yerel ayar ve URL yeterlidir.

Bağımsızlık ve finansman

Bu site hiçbir hükümetten, siyasi partiden, sürgün örgütünden — Mojahedin-e Khalq ve NCRI dahil — veya ticari spondordan fon almaz. Reklam taşımaz ve bağış kabul etmez. İçerik, Creative Commons Atıf 4.0 kapsamında yayınlanır; böylece kendisiyle aynı fikirde olmayan taraflar da dahil olmak üzere izin alınmadan kopyalanabilir, çevrilebilir ve yeniden yayınlanabilir.

Yapmadıklarımız

- Hiçbir hükümetten, partiden, sürgün grubundan veya STK'dan editöryal yönlendirme almıyoruz.
- Gizlilik talep eden ailelerin baskısı altında isim yayınlamıyoruz.

Bağımsızlık

Hiçbir hükümet, parti, sürgün fraksiyonu, STK veya bağışçının editöryal kontrolü yoktur. Site hiçbir reklam ve bağış kabul etmez. Bakımcılar zamanlarını gönüllü olarak ayırır.

Fotoğrafçılık ve lisanslama

Wikimedia Commons'tan alınan fotoğraflar, belirtilen lisansları altında ve kredi verilerek çoğaltılır. BBC, Reuters, AP, AFP ve Le Monde aracılığıyla Sipa'dan alınan görseller, ciddi insan hakları ihlallerinin belgelenmesi için adil kullanım editöryal hükümleri kapsamında ve bilinen kredilerle çoğaltılır.

Yapay zeka kullanımı

Üretken yapay zeka yalnızca kaynak gösterilen materyalin çeviri taslakları ve kopya düzenlemesi için kullanılır. Bu sitede yapay zeka tarafından üretilmiş hiçbir alıntı, görüntü veya kimlik yer almaz. Her gerçek, insan tarafından kontrol edilmiş bir birincil kaynağa sahiptir.

Düzeltilme politikası

Hatalar, onaylandıktan sonra 48 saat içinde düzeltilir. Maddi düzeltmeler (yanlış isim, yanlış ölüm nedeni, yanlış tarih) ilgili sayfanın alt kısmında kaydedilir. corrections@iranholocaust.org adresine yazın.

Erişilebilirlik

Tüm sayfalar WCAG 2.2 AA kontrast ve hareket azaltma hedeflerini karşılar, yazdırılabilir bir poster sürümü sunar ve bir kez ziyaret edildikten sonra çevrimdışı çalışır.

Veri setleri

- **Adı Geçen Kurbanlar** — iranholocaust.org/data/victims.json
- **Zaman Çizelgesi, 1979-2026** — iranholocaust.org/data/timeline.json
- **Temel Gerçekler** — iranholocaust.org/data/key-facts.json
- **Adı Geçen Kuruluşlar** — iranholocaust.org/data/entities.json
- **Kaynak Atıfları** — iranholocaust.org/data/citations.json
- **Karşılaştırmalı Zulüm Verileri** — iranholocaust.org/data/comparison.json

Atıf: iranholocaust.org, "Kızıl Kış: İran İslam Cumhuriyeti'nde 2025-26 ayaklanmasının bastırılması" (09 September 2026). <https://iranholocaust.org/report.pdf>. CC BY 4.0 lisanslıdır.